

VROUWELIJKE GENITALE VERMINKING

GEBUIK BIJ
ELKE VORM VAN
HUISELIJK GEWELD
EN KINDER-
MISHANDELING
DE MELDCODE!

WAT IS VROUWELIJKE GENITALE VERMINKING?

Vrouwelijke genitale verminking (VGV), ook wel bekend als meisjes- of vrouwenbesnijdenis, is een ingreep aan de uitwendige vrouwelijke geslachtsorganen zonder medische noodzaak. Er zijn verschillende manieren waarop de vrouwelijke geslachtsorganen worden besneden. Welke delen van de geslachtsorganen worden verminkt en in welke mate dat gebeurt hangt af van het lokale gebruik in het land van herkomst, de wens van de ouder(s) en de besnijder. VGV komt in bepaalde landen en dus ook in bepaalde groepen migranten voor. De meeste vrouwen en meisjes zijn besneden in het land van herkomst maar wonen nu in Nederland (zie feiten en cijfers). VGV vindt meestal plaats op de leeftijd van 0 tot 15 jaar. Ook tot vlak voor het huwelijk kan het plaatsvinden. Door migratie vindt besnijdenis soms op een ander moment plaats dan gebruikelijk is in de eigen cultuur.

De Wereld Gezondheids Organisatie (WHO) onderscheidt vier types VGV. Voor meer informatie over de verschillende types, de gevolgen en klachten hiervan, zie de brochure Focalpoint meisjesbesnijdenis. VGV is in Nederland (net als in vele andere landen) strafbaar en is een vorm van kindermishandeling.

SIGNALEN: HOE KAN IK ZIEN DAT IEMAND SLACHTOFFER IS?

Signalen die kunnen duiden op een recent uitgevoerde besnijdenis:

- Bij meisjes oorspronkelijk afkomstig uit een risicogebied.
- Er is sprake van schoolverzuim.
- Het meisje ziet er moe/uitgeput/vaal uit.
- Ze gaat lang naar het toilet.
- Ze klaagt over buikpijn.

- Ze kan zich niet goed concentreren.
- Ze is stil en teruggetrokken.
- Ze reageert gesloten of afstandelijk.
- Ze blijft weg van gezondheidsonderzoeken.
- Ze kan een periode niet gymmen.
- Ze heeft moeilijkheden met lopen.

WAT ZIJN DE GEVOLGEN?

VGV kan lichamelijke, psychisch en seksuele problemen veroorzaken. De kans hierop is groot, zowel kort na de ingreep als op de lange termijn. Het leggen van een verband tussen besnijdenis en gezondheidsproblemen helpt om in gesprek te gaan over het verbod op vgv in Nederland.

Lichamelijke gevolgen direct na de ingreep:

- Extreme pijn
- Klachten urinewegen (pijn bij plassen, niet uit kunnen plassen)
- Overmatig bloedverlies
- Shock en overlijden
- Gevolgen op de langere termijn:
 - Pijnlijke en langdurige menstruatie
 - Klachten van de urinewegen
 - Chronische pijn in onderbuik
 - Pijn tijdens seksueel contact en andere klachten tijdens seks
 - Angststoornissen, Depressieve klachten, Posttraumatische stressstoornis (PTSS)

FEITEN EN CIJFERS

Prevalentie VGV in Nederland: Er wonen in Nederland naar schatting ruim 41.000 vrouwen die een besnijdenis hebben ondergaan. Dit vertegenwoordigt 4,3% van alle 95.000 migranten die wonen in Nederland en die uit landen komen waar VGV een cultureel gebruik is. De meeste van deze vrouwen (82%) komen uit Somalië, Egypte, Ethiopië, Eritrea, Soedan of Irak. Voor meer informatie over waar VGV nog meer voorkomt zie [prevalentie VGV wereldkaart](#).

Risico in Nederland: In Nederland zijn er 38.000 meisjes 0-19 jaar met ten minste één ouder van een land waar VGV veel voorkomt. Van deze meisjes lopen er 4200 het risico een VGV te ondergaan in de komende 20 jaar. Dit risico is vooral hoog als hun ouders ervoor kiezen om de tradities van hun land van herkomst voort te zetten en als preventiemaatregelen hen niet bereiken. Het risico wordt beïnvloed door de duur van de verblijfsperiode in Nederland, sociale druk, kennis van wetgeving, kennis van de (gezondheids)risico's van VGV en hun houding tegenover VGV.

ADVIES / MELDEN

Voor advies, melden en/of doorverwijzing naar opvang en/of andere hulp, bel:

- [Veilig Thuis 0800 20 00](#)
 - [Pharos Focal Point VGV](#) (alleen advies)
- Bij acuut gevaar bel **112**

VROUWELIJKE GENITALE VERMINKING

RISICOFACTOREN: WIE IS EXTRA KWETSBAAR VOOR DIT GEWELD?

Signalen die kunnen wijzen op een besnijdenis die mogelijk plaats gaat vinden:

- Er circuleren geruchten over een komende besnijdenis van een meisje.
- Er is een buitenlandse vakantie gepland, naar het land van herkomst.
- Familieleden en/of gezinsleden die besneden zijn.
- Mensen uit risicolanden die kort in Nederland zijn en beperkte kennis hebben over de Nederlandse wetgeving over VGV.
- Gezin ervaart druk vanuit familie en/of omgeving om VGV uit te voeren.
- Het meisje laat voorzichtig zelf iets los.

AANDACHTSPUNTEN VOOR DIT TYPE GEWELD BIJ HET DOORLOPEN VAN DE 5 STAPPEN IN DE MELDCODE

Bij elke vorm van huiselijk geweld en kindermishandeling dien je als professional de meldcode te gebruiken. Algemene meldcode richtlijnen (zoals de 5 stappen) staan niet op deze factsheet beschreven – bezoek daarvoor de link. Wél staan hier aandachtspunten specifiek voor deze vorm van geweld:

Voor een gesprek met de betrokkene(n) over het vermoeden van VGV zijn de volgende aandachtspunten van essentieel belang:

- Toon begrip voor de persoon, de cultuur en de situatie in een veilige sfeer.

- Investering van tijd en moeite om een vertrouwensrelatie op te bouwen met betrokkene(n). Overweeg de mogelijkheid om een getraind sleutelpersoon in te zetten. Raadpleeg [FSAN](#) voor inzet getrainde sleutelpersonen VGV.
- Zorg bij een taalbarrière voor de beschikbaarheid van een tolk tijdens het gesprek.
- Omdat VGV een vorm van kindermishandeling is, is de [Meldcode](#) van toepassing. Bij vermoedens van een recent uitgevoerde besnijdenis of een dreigende besnijdenis moet men een melding doen bij [Veilig Thuis](#). Bij Veilig Thuis zijn er aandachtfunctionarissen VGV, meestal de vertrouwensartsen.
- Wees u bewust van uw eigen opvattingen en gevoelens tijdens een gesprek, maar probeer u neutraal en cultuursensitief op te stellen. Verlies echter niet de Nederlandse wetgeving omtrent VGV uit het oog.
- Bij gezondheidsklachten na VGV kunt u een meisje of vrouw verwijzen naar een van de [spreekuren](#) waar gespecialiseerde professionals werken.

MEER INFORMATIE

Zie de [bronnen](#).

Zie ook de factsheet [Eergerelateerd geweld](#).

De volgende 3 documenten zijn in het bijzonder nuttig:

- Bijlage 1 in de [meldcode eergerelateerd geweld](#)
- Het [handelingsprotocol VGV bij minderjarigen](#)
- [Leidraad Medische zorg voor vrouwen en meisjes met VGV](#)

BRONNEN VROUWELIJKE GENITALE VERMINKING

Dit bestand geeft een overzicht van organisaties die betrokken zijn geweest bij de ontwikkeling van de bijbehorende factsheet en van beschikbare achtergrondinformatie (bronnen).

BETROKKEN ORGANISATIES

In het maken van deze factsheet over vrouwelijke genitale verminking voor professionals in alle beroepen die een meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling hanteren, hebben de volgende organisaties input geleverd:

- Pharos | Landelijk Expertisecentrum Gezondheidsverschillen. Marthine Bos en Heleen Koudijs via focalpointmeisjesbesnijdenis@pharos.nl
- Knooppunt huwelijksdwang en achterlating, Diny Flierman
- Radboud umc, Karin van Rosmalen-Nooijens
- Fier - expertise en behandelcentrum op het terrein van geweld in afhankelijkheidsrelaties, Anke van Dijke
- Bureau Tangram, Suzanne Tan
- GGD GHOR, Annette Duenk en Sandra Hamming
- LEC EGG, Jeanine Janssen
- Veilig Thuis, Juliette Heetman

BRONNEN

De volgende documenten en informatiebronnen geven meer informatie over de signalen van vrouwelijke genitale verminking, risicofactoren, en dingen om op te letten bij het doorlopen van de 5 stappen van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling:

- Website van Pharos, thema 'meisjesbesnijdenis/vgv'. <https://www.pharos.nl/thema/meisjesbesnijdenis-vgv/>
- Factsheet Vrouwelijke Genitale Verminking en de Nederlandse ketenaanpak. PHAROS, Utrecht, 2016.
- http://www.pharos.nl/documents/doc/factsheet-vgv-nederlandse_ketenaanpak.pdf
- Focal point meisjesbesnijdenis. PHAROS, Utrecht 2017 <http://www.pharos.nl/documents/doc/webshop/vgvfolder-2017.pdf>
- Leidraad Medische Zorg voor vrouwen en meisjes met vrouwelijke genitale verminking (VGV), 2019. <https://www.pharos.nl/kennisbank/leidraad-medische-zorg-voor-vrouwen-en-meisjes-met-vrouwelijke-genitale-verminking-vgv/>
- Handelingsprotocol Vrouwelijke Genitale Verminking bij minderjarigen: Uitleg en handvatten bij aanpak VGV voor Veilig Thuis, Raad voor de Kinderbescherming en Politie. PHAROS, Utrecht, 2016. http://www.pharos.nl/documents/doc/pharos-handelingsprotocol_vrouwelijke_genitale_verminking_bij_minderjarigen.pdf
- Factsheet: De Meldcode bij (vermoedens van) eengerelateerd geweld. Hilde Bakker en Oka Storms. MOVISIE, Utrecht, 2014. Bijlage 1 : Handelen bij (vermoedens van) meisjesbesnijdenis. P14 en volgende. <https://www.movisie.nl/publicatie/meldcode-vermoedens-eengerelateerd-geweld-0>
- Richtlijn: Kindermishandeling (2016), thema 13 Vrouwelijke Genitale Verminking (VGV). NCJ. <https://www.ncj.nl/richtlijnen/alle-richtlijnen/richtlijn/?richtlijn=12&rlpag=1643>

- Richtlijn: Checklist Eer gerelateerd geweld professionals. <https://www.politie.nl/onderwerpen/eengerelateerd-geweld-voor-professionals.html>
- Rapport: VGV omvang
- Pijpers, F.I.M., M. Exterkate en M. de Jager (2010) Standpunt Preventie van Vrouwelijke Genitale Verminking (VGV) door de Jeugdgezondheidszorg. Centrum Jeugdgezondheid (RIVM).

OVERIG

- Raadpleeg [FSAN](#) voor inzet getrainde sleutelpersonen VGV
- Bij gezondheidsklachten na VGV kunt u een meisje of vrouw verwijzen naar een van de spreekuren waar gespecialiseerde professionals werken. Kijk [hier](#) voor een overzicht: <https://www.pharos.nl/nl/kenniscentrum/meisjesbesnijdenis/focal-point-meisjesbesnijdenis/spreekuren>